

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 »
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 »
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétü és
 Ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 16.

Nemzetiségi kakasviadal.

Most folyik Bukarestben a Mihajleanu-per tárgyalása, mely a nyáron csaknem egy új háboru szenzációjával lepte meg a világot.

Valamelyik fővárosi lap a nyáron szemétdombhoz hasonlította a Balkán-félszigetet, melyen a bolgár meg az oláh kakas összekaptak. S ha eltekintünk attól, hogy egy ember halála a per oka, magát az egész kérdést nagyon is kakas-kérdésnek tekinthetjük.

Voltaképpen a Balkánon történelmi joga Magyarországnak van egyedül: a koronázáskor még ma is ott viszik a magyar király előtt Ráma (Bosznia), Szerbia, Bulgária és Kúnország (a mai Románia) czimeres zászlóját, régi dicsőség késő jeléül, szép jövő biztató reményeül. Hanem a történelemre ma már keveset építenek; kopott órának tekintik, a melyben csak a gyermekeknek lehet gyönyörködniök.

A helyett a nemzetiségi aspirációkra építenek ma sokat; ott van csalogató példának az olasz és a német egység.

Csakhogy az a baj, hogy e tekintetben a Balkán csakugyan magasabb értelemben vett szemétdomb. Sáros csizmákkal, rozsdás patkóikkal évezredek óta ott vonult keresztül Európa és Ázsia minden gyülevész népe — Ebből is, abból is elmaradozott egy-egy foltocská — persze éppen

nem a legkiválóbbak — s a mint foltra folt gyült, egyszerre csak összeszővődött belőle az oláh, maczedon, albán, a szerb, a bolgár náció.

Egyik sem az, a mi volt az őse. Az oláhnak csak a nyelve félig román, a vére egészen balkáni. Van benne szláv, kún, török, magyar is. A szerb még leg-egységesebb. De a bolgár eredetileg testvér-nemzet volt a magyarral, ma pedig nyelvét is idegennel cserélte fel s testvérül vallja az orosz medvét.

A mi még zavartabbá teszi a nemzetiségi feldaraboltságot, az a körülmény, hogy egyiknek se lehet a határait megvonni pontosan. Mindenikből kifityeg egy darabka az állama határain túl s azt a csodálatos földet, a hol összetalálkoznak szerb, bolgár és oláh, sőt görög is, ezt a földet nevezik Maczedóniának.

A kis fiatal kakasok éhesek. Maczedóniát mindenik a maga szemétdombjának tekinti s igyekszik rajta kapargálni, kapargálni, míg egyszer két kapargáló összeér. Akkor a két kakas összenéz, berzenkedik egy kicsit s mikor szeliden megtépázták egymást, tovább kapargálnak, kapargálnak csendesen.

Az oláh kakasnak vannak ott szubvencionált tanintézetei, a görögnek és szerbnek rendesen fizetett ágensei, a bolgárnak fanatikus összeesküvői. Ezek csinálják ott a magas balkáni politikát, a melyből majdnem háborút csinált már a nyugateurópai sajtó, míg végre kiderült, hogy hiszen az egész csak olyan mérgecs, de eléggé kisszerű kakasviadal, melynek

legkomolyabb oldala az, hogy Bukarestben egy bolgár ember megölt egy oláh tanárt, Mihajleanut.

A véglárgyalás eredménye nem kétséges és éppen azért nem is érdekes. Mihajleanu gyilkosait el fogják itélni, bizonyára ki is végzik őket. És aztán — hát aztán tovább fog a négy kakas kapargálni a maczedóniai szemétdombon, míg kettő megint össze nem kap közülök

Magyarországon azonban még adunk valamit a történelmi tanulságokra s ha utána nézünk, mióta tart ez a komikus kakas-viadal, hamar megtaláljuk a feleletet. Mikor a Balkánon a görög, majd a magyar, végül pedig a török hatalom parancsolt, nyoma sem volt viszályoknak. Ugy látszik, a Balkán-népek igen jól tudnak engedelmeskedni másnak. Mikor a török hatalom meggyengülve visszahúzódott, a magyar nem volt elég erős utánna nyomulni s elfoglalni régi helyét. Ott maradtak a Balkán-népek magukra hagyva azzal a feladattal, hogy parancsoljanak és engedelmeskedjenek saját maguknak. S ez az, a mihez nem értenek.

Nálunk is vannak, a kik szeretnének ilyen nemzetiségi kakasviadalt csinálni Nagyszebenben, Turóc-Szent-Mártonban, Ujvidéken, Temesvártt és Zágrábban. Csakhogy minket már elég keserves tapasztalatban részesített a történelem; ott van legújabb intő példának Zágráb, a hol egy királyi herceg tiszteletére akartak horvát »testvéreink« hódoló faklyás-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A szerencsemalacz.

Írta: Block Pál.

Együtt vásárolták a bazárban. Aranyból volt készítve, vörös rubinszemekkel, kis, kunkorodott farkkal s oly bután bámult a világba, mint egy igazi szerencsemalacz.

— Kedves Ottóm! — szólt gyöngéden Adél, midőn a szeretetreméltó férj a takaros csecsebecsét a még sokkal takarosabb elárusítónőtől megszerezte. És a »kedves Ottó« boldogan mosolygott, mely mosolygás oly jól állott széles, jólelkű, vidékies arczához.

Most egymás mellett ültek a kávéházban és hallgattak. Egy pohárka konyak állt Ottó előtt, míg Adél hús limonádét szivogatott egy hosszú szalmaszálon.

Ottó hírlapot kért a pinczértől. »Hadd lássam, nincs-e benne valami hír a mi kis térszünkben?«, — mondta kedélyesen. Adél pedig időközönként kibocsátotta a szalmaszálat piros, teli ajkai közül, és a malacczal játszott, mely hosszú aranylánczon függött nyakán és szép viselőjének ritmikusan lélegzését követve hol le, hol fölemelkedett pihegő keblén. »Kling-kling! hallatszott ilyenkor az aranymalacz sivitása. És amíg Ottó magát semmi által sem zavartatva, nyugodtan olvasott: Adél a kocsik zörgésén, az újságarusítók kiáltásán és a járókelők

nevetésén és csevegésén át is hallani vélte a kis szerencsemalacz csengő hangját.

— Kling-Kling! Milyen boldog vagyok, hogy szép és jó nő vagyok: Igazán szerencsétlen volnék, ha rossz társaságba jutottam volna. Az én urnóm sikkes asszony! Cseppet sem látszik meg rajta, hogy vidékről való. Milyen szép fehér cipőt visel! Kling-Kling! Bátran összehasonlíthatná magát e hölgyek bármelyikével, a kik itt sétálnak.

— Pardon!

Elegáns ur haladt el asztaluk mellett. Ottóhoz intézte a szót, de Adélra nézett erősen, felsőbbiséggel, kissé szemtelenül. Aztán a közeli sarokba ült és abszintet rendelt. Adél szemügyre vehette oldalról. Sűrű fekete bajusza volt és — milyen furcsa — arany karpereczet viselt, mely kezelője alól nagyon előkelő módon csillogott ki. Adél összehasonlítta Ottóval az ő kedves, kövér férjével — és könnyű sóhaj fakadt kebléből.

— Kling! — hallatszott a malacz szava. Ugy-e csinos férfi? Ugy néz ki, mint egy huszárkapitány! És bizonyára épp oly elragadóan goromba is, mint egy huszár. Tulajdonképpen sokkal szebb, mint Ottó, és alakra nézve is jobban illik bájos új urnómhöz... de Ottó jobb ember! Kétségkívül jobb, — jobb, mint bárki más!

A sarokbeli ur elővette monokliját, balszémére szoritotta és Adélra nézett. Adél elfordította fejét, mit borzasztó elutasító kifejezésnek tartott, mi azonban a szemtelen embert csak

szelid mosolyra indította. A gavallér most leejtette monokliját és bizalmasan integetett néhány feltűnően elegáns hölgynek, kik előttük elsétáltak.

— Ping, ping, ping! Vajjon kik lehetnek, — hallatszok a szerencsemalacz kíváncsi kérdése. — Naponta láttam őket, a mikor a kirakatban feküdtem. Bizonyára nem sokat érnek. Ugyan miért is szaladnak a férfiak utánuk! De hát ilyen a nagyvárosi élet. Különbö a látvány eléggé érdekes, és a vidékiek nagy mulatságot találnak benne.

A szép Adél csendesen érinti férje lábát. Ottó föltekint.

— Nos, mi tetszik, gyermekem?

— Ugyan tedd már félre azt az ostoba újságot! Hiszen nem azért jöttünk a fővárosba, hogy újságot olvassunk!

— Hiszen nem olvasok, csak azt nézem, hogy nincs-e valami hír benne városunkból. Képzeld csak...

Hirtelen megakadt és halkán oda szólt nejeinek.

— Nézd csak, Adél! Ki is az az ur? Nini: Kletzing, valósággal Kletzing!

Féltreobta az újságot és intett a sarokbeli urnak, a ki kérdő tekintettel kelt föl.

— Hát te, Kletzing, még meg se ösmersz? Hát persze tizenöt év szép idő, ennyi idő alatt könnyen megfeledeznek a barátok egymásról! Pasevalk Ottó vagyok, egykori szomszédod. Ösmersz-e már?

A szomszéd asztalok körül mosolyogva né-

menetből nemzetiségi kakasviadalt csinálni. Elég a jóból ennyi is izelítőnek. Hogy politikailag éretlen népek kezében mire jök a politika kétélű fegyverei, egész Európa számára világos tanulságul tárja elő a bukaresti végtárgyalás.

K. A.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 16.

Ferczel Dezső elnök az ülést 10 órakor megnyitja. A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után *Neményi* Ambrus a pénzügyi bizottság jelentését mutatja be az 1901. évi költségvetésről.

Okirathamisító jegyző.

Szell Kálmán válaszol *Zmeskál* Zoltánnak az ochodniczai körjegyző okirathamisítása tárgyában hozzá intézett interpellációra. Ugy véli, hogy nem alapos a feltevés, mintha okirathamisítás esete forogna fenn. Részletes jelentést tétetett magának az esetről, de még korai volna róla végleges ítéletet mondani.

Zmeskál Zoltán meg volt eléve győződve arról, hogy *Szell* Kálmán ilyen választ fog adni, az iránt sincs kétségben, hogy a többség ezt a furcsa választ tudomásul veszi. Ő azonban azt nem veszi tudomásul és elvárja, hogy a tényállás kiderítése után érdemleges választ kap.

Szell Kálmán kijelenti, hogy ez nem volt ideiglenes válasz. Ő figyelemmel kíséri állandóan a közigazgatási életet és törvényszerűen jár el minden esetben, a hol beavatkozásra kerül a sor.

Zmeskál Zoltán szerint nem miniszteri biztos kiküldése orvosoltatja a bajt, erre nincs szükség, mert ismerjük a *Kaffka*-féle biztos működést.

A ház a miniszterelnök választát tudomásul veszi.

Bosznia kormányzata.

Szell Kálmán miniszterelnök: Ez igen fontos kérdés, és azért az interpelláció alkal-

mával mondott válaszában nem is felelhetett érdemileg. Tény, hogy Bosznia-Hercegovinából nagyobb számú mohamedán küldöttség jött fel, hogy a király előtt elmondja panaszát. Ezt a küldöttséget azonban *Kállay*, a boszniai kormányzó nem engedte a királyhoz járulni, mert a küldöttség nem képviselte az egész népet. És folyamodványaik olyan panaszokat tartalmaztak, melyeket már megvizsgáltak és alaptalannak találtak. Memorandumukban továbbá olyan kérések is foglaltattak, melyeket az izlam tilt. Értésítették őket, hogy a kormány örökös az izlam hit felett. Hogy miért nem fogadta ő a küldöttséget, annak okát már elmondta, mert nem tartotta magát arra kompetensnek, hogy nem az ő hatáskörébe tartozó dolgok felett ellenőrzést gyakoroljon. Az interpelláló képviselőnek az a kérdése, hogy igaz-e, hogy a megszállott tartományokban a magyar nemzeti eszme nem domborodik ki kellőképpen, nem áll, mert a magyar kormány nemcsak joga, hanem kötelessége is örökösni azon, hogy a magyar állameszme csorbát ne szenvedjen. A pénzügyi adminisztrációban a pénzügyminiszter erős befolyást gyakorol.

Az egyházi alapítványok a leggondosabb kezelésben részesülnek. A mohamedánok társadalmi életükben sem háborgattatnak, számos olvasó egyesületük van. Itt csak fokozatos fejlődésről van szó, egyszerre nem lehet az ősi szokásaikhoz ragaszkodó és talán sokszor a civilizációba ütköző szokásaiktól eltántorítani. Ehhez idő kell. Biráskodási ügyekben is teljes szabadságot élveznek, nyomásról, üldözésről, tehát szó sem lehet. Serajevó, Mostar és más 62 község megkapta az önkormányzati jogot és ezekben mohamedán vallásu a bíró. Hogy a politikai ágítátorok ellen a kormány szigorúan járt el, az természetes. Az sem felel meg a valóságnak, hogy ott a katholizálás nagy mértékben történnék, mindössze 2-3 ember hagyta el hitét. Ezt pedig a legjobb akarattal sem lehet erős katholizálásnak nevezni.

Kéri a Házat választát tudomásul venni. (Helyeslés).

Visontai Soma különösnek tartja a miniszterelnök ur érveit és pontról-pontra iparkodik czáfolni azokat. A választ nem fogadja el.

Szell Kálmán: Állásom tekintélyét minden körülmények között fentartom és annak már többször tanujelét adtam.

Visontai Soma rövid viszonzválasza után a ház a miniszterelnök választát nagy többséggel tudomásul vette.

Következett a

bosnyák vasutak

ügyében beadott interpellációra a válasz.

Szell Kálmán miniszterelnök: Ez a kérdés a Ház bizottságainak tárgyát képezni fogja és nincs érdekében az ügynek, hogy itt előre pro és kontra vitatkozzunk. Ezért igen röviden válaszolok. A két kormány között hosszú értekezés folyt és elhatározott, hogy a bosnyák jövedelmekre felveendő kölcsönnel a hálózat kiépíttessék. Ezt tartalmazza a megállapodás és a beadandó törvényjavaslatban meg fogjuk motiválni a hálózat szükségét, a melyeket mindkét állam érdeke megkövetel. Akkor a ház előtt fekszenek majd az adatok és könnyű lesz e felett itélkezni.

Kéri a választ tudomásul venni.

Pichler Győző: Hozzájárul a miniszterelnök kérelméhez, de konstatálja, hogy a közös miniszteri értekezleten elejtették annak a hálózatnak a kiépítését, a mely a magyar érdeket szolgálta volna.

Major Ferencz: A törvényjavaslat benyújtásakor majd tüzetesebben szól a kérdéshez és ki fogja mutatni, hogy mennyire akadályozták meg éveken keresztül tendenciózusan a magyar érdekeket.

Szell Kálmán: A kérdés már azon stádiumban van, hogy a törvényhozás elé kerül. Mit használ itt, vagy Ausztriában e kérdés körül a fölösleges agitálás. Azért ne tessék bizonyos enuncziációkkal fenyegetni. Kéri választát tudomásul vételét.

A ház tudomásul veszi.

A csik-tusnádi népgyűlés.

Ezután a csik-tusnádi néppárti interpellációra kerül a sor.

Szell Kálmán feláll és kijelenti, hogy az erről szóló akta valahol (és csak) az akták közé keveredett és így először *Endrey* képviselőnek fog válaszolni.

Felkiáltások a néppárton: Nem, tessék a sorrendet betartani.

Szell keresi az aktát, ez alatt kiáltják: 5 percz szünet.

Szell Kálmán keresve az aktát: Nem kell szünet. Végre megtalálja és válaszol.

Szell Kálmán: Elöttem fekszik az alispáni jelentés, mely szerint a néppárti gyűlés megtartása azért tiltatott meg először, mert az ottani papság annak előtte, megkérte a főszolgabíró, hogy az istentisztelet tartása alatt népgyűlést tartani ne engedélyezzen. Arra a vádra, hogy utólag, midőn a gyűlést engedélyezték, a főszolgabíró egy elveszett erdőőr feltalálása czéljából, az nap, vagyis vasárnap kirendelte a községet, valótlan. A dolog annyiban áll, hogy 100 korona jutalom tüzetett ki jóval a népgyűlés megtartása előtt az erdőőr holttestének megtalálására.

Azt állítja továbbá az interpelláció, hogy a főszolgabíró nem akart (csendet) rendet csinálni. A hivatalos jelentésből látom, hogy a főszolgabíró törvényszerűen járt el. Kérem választát tudomásul venni.

Molnár János: A miniszterelnök válasza hasonlít elődjének válaszához.

zik a jelenetet. Mindnyájan kíváncsiak az elegáns ur magatartására.

Kletzing elmosolyodik. De gyorsan *Ottó* asztalához lépett és ennek széles tenyerébe tette jobbát.

— Igazán, *Pasevalk!* — szólt most. — Sejtelmem sem volt, hogy ön — pardon — hogy te vagy! Kérlek mutass be ő Nagyságának!

Gavallérosan meghajlott *Adél* előtt és öt percz múlva mindhárman jó barátokká váltak. *Mig* *Ottó* diákkori emlékeit ujtgatta fel, *Kletzing* szüntelenül *Adéla* bámult.

A fiatal asszony mindinkább érdeklődik. Mosolyogva babrálja a szerencsemalacot. És a malacz szüntelenül hallatja titkos szavát: *Kling-kling!* Szép ember. *Kling-kling!* Okos ember. *Kling-kling!* Érdekes ember. *Kling-kling!* Ki tudja, mennyi kalandja volt már!

Es *Kletzing* oly érdekesen tud csevegni.

— Hová mennek az este? Az orfeumba? Nem, nagyságos asszonyom? De talán mégis? Mindjárt meg is szerzem a jegyeket!

Ottó kaczagva ütött barátja térdére.

— Hehehe! Ugy-e legény a talpán ez a mi *Kletzing* barátunk? No igazán örülök, hogy veled találkoztam; most kezdődik csak az igazi mulatság!

Adél hallgatagon nézett maga elé.

— *Kling-kling!* — biz ez furcsa história! *Kling-kling!* — csinos ember, — *kling-kling!* bizony jobban illik hozzád, mint a férjed! *Kletzing* felemelkedett.

— Egyelőre kis sétakocsizást ajánlok a ligetbe, hol a városi vendéglőben zeneszó mellett kellemesen tölthetjük az időt. Onnan aztán egyenesen az Orfeumba!

Ottó kaczagott jókedvében.

— Ez a kópé tudja mit csinál! Tudod, *Adél*, már otthon is olyan fiu volt, hogy a szülők feltették tőle a lányukat. Veszélyes ember ez, kicsikém, — folytatta kaczagva *Ottó*, de kissé meghökkent, a mikor azt tapasztalta, hogy neje kissé bosszusan háritotta el magától hízogó simogatását. — Ez a mozdulat oly heves volt, hogy a szerencsemalacz leszakadt a lánczáról és csörögve esett a márványburkolatra. A szegény *Ottó* ijedten hajolt le, hogy a szerencsétlenül járt szerencseállatot föl-emelje.

— Ne haragudj kicsikém, — szólt aztán kérő hangon. — Atszaladok az aranyműveshez, mindjárt kijavítatom. Addig menjetek és töljetek kocsiba.

A deli *Kletzing* ránéz a szép asszonyra

— Rámbizhatja magát, nagyságos asszonyom, szólt egész nyugodtan *Adél* rövid habozás után elfogadta az udvariasan felajánlott izmos kart és előrehaladt lovagjával, *mig* a jó *Ottó*, a lánczot és malacot kezében tartva — boldogan nézett utánuk.

— Milyen szerencse, hogy ezzel a *Kletzing*gel találkoztam! — mormogta kedélyesen. — Igazán derék ember! A szerencsemalacz szerencsét hozott nekem!

Merénylet a német császár élete ellen.

Rettenetes végzet az, mely korunkban az államfők felett lebegni látszik; a jövő történetírója véres betűkkel fogja a közel elmúlt évek eseményeit följegyezni, s megbélyegzi ezt a századot, mely a felvilágosodás címével hivatkozik.

Még emléünkben van az olaszok jólelkű királyának közel multban történt meggyilkoltatása; mély fájdalom hatja át a magyar nemzet minden egyes fiának lelkét, szeretett Erzsébet királynénkra való visszaemlékezéskor. Ismét szaporodott egygyel a szavakkal nem is jellemezhető bűnös merényletek száma, s csak az Isteni Gondviselésnek adhat hálát a németek császára, hogy a tervezett merénylet nem sikerült.

A merényletről szóló éjjel érkezett távirataink a következők:

Boroszló, nov. 16. (Saját tud. táv.) Ma délben 12 óra 45 perczkor, a mikor Vilmos császár a trónörökösrel nyitott hintón a város több utcáján át a vértés kaszárnába hajtatott, a közönség sorából hirtelen előugrott egy asszony és magasra tartott kézzel dühös mozdulatok között *egy fejszét hajított a császár kocsija felé*, úgy hogy a fejsze közvetlen a kocsi mellett esett le. A császár eleinte meghökken, de hamar visszatért hidegvére, s megállítván a kocsit, a szárnysegéd leszállott és megtudta, hogy a fejsze a császárra volt irányítva. Miután a császárnak erről jelentést tett, visszaült a kocsiba, s tovább hajtottak. A merénylő asszonyt letartóztatták azonnal s úgy hiszik, hogy bűntársai is vannak. A merénylő nevét még nem sikerült meg tudni.

Berlin, nov. 16. (Saját tud. táv.) A merénylet híre óriási izgatottságot okozott. A lapok különkiadásokat adtak ki, a melyeket a császári palota előtt tolongó nagy tömegnek szétosztottak.

Boroszló, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A letartóztatott asszonyt, ki a német császár ellen merényletet követett el, *Knappke* Zelmának hívják, s azt mondják, hogy örült.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Nov. 27. Képviselőválasztás Belényesben.

* **A krizantémum-kiállítás megnyitása.** Megjelentek a nagy plakátok, melyek minden virágkedvelőnek hirdetik, hogy 30 fillérért láthatja Nagyvárad legszebb krizantémumjait.

Ma d. e. 10 órakor történik a kiállítás megnyitása a volt Huzella-féle üzlet helyiségében, a Szent László-téren s azontúl nyitva lesz d. e. 9 órától 1-ig, d. u. 3-tól esti 7-ig. A kiállítás tiszta jövedelme a nőegylet által létesítendő menház javára fog fordíthatni s e jótékony cél tekintetéből felülfizetéseket szívesen fogad a rendezőség.

tendő menház javára fog fordíthatni s e jótékony cél tekintetéből felülfizetéseket szívesen fogad a rendezőség.

* **Cséplő Péter emléke.** Egyik előkelő fővárosi napilapban hosszabb cikket írt Cséplő Péterről rendtársa, Kende János. A gonddal megírt szép cikkből közöljük az alábbi sorokat, melyek az elhunyt munkáinak összegyűjtésére vonatkoznak: Összes dolgozatának összegyűjtése érdekében *Hegyesi Márton* és *Vucskics Gyula* lapszerkesztők lelkes felhívást intéztek a Szigligeti-társasághoz és a premontrai kanonokrendhez. E dolgozatnak kiváló értéket kölcsönöz, hogy Cséplő az ásatásokra mindig személyesen felügyelt. Sokszor téli hidegben, galéros bundában állott a munkások között s ha egy érdekes tárgy előkerült, magyarázatot tartott nekik róla. Még halála előtt néhány héttel is azon gondolkodott, hogy a bihari földvárban ásatásokat végez. Az archeologust csak a tanár multa benne fölül. A kathedrán érezte ő magát igazán elemében. Alig van Nagyváradon és környékén művelt ember, aki ne Cséplőtől tanulta volna a históriát és egyuttal a hazafias lelkesedést. Ha Descartes vagy Herbert Spencer hallotta volna a Cséplő tanítását, felfüggesztették volna kemény ítéletüket a történet-tudományról. Az a meggyőződés vezette, hogy a történelemnek csak úgy van becsé, ha az ész és a szív nemes kiképzésében eszközül szolgál. Multkor közölt felhívásunk kiegészítésül közöljük ezt a részletet annak tanuságául, hogy a fővárosi sajtó is érdeklődik az elhunyt tudós művei iránt; reméljük, a nagyváradai közönség és a premontrai-rend kellő támogatása lehetővé fogja tenni e művek kiadását, a melyek Cséplő működésének örök emléket állítani lesznek hivatva.

* **Értekezlet az automobil ügyében.** Ugy látszik, az automobil-közlekedés még sem fog a villamos vasut sorsára jutni; valószínűleg azért, mert nincs a háta mögött támogatóul semmiféle miniszter. Az automobil-közlekedés megindulásának biztató hírnöke volt maga az első gépkocsi, mely Nagyváradra jött, most pedig már ott tartunk, hogy ismertetni fogják az automobil hivatatalosan is. Erre vonatkozólag *Bulyovszky József* polgármester a következő meghívót küldte szét:

A debreczeni—nagyváradai automobil kezelő vállalat részéről felkértem arra, hogy ezen két város közötti forgalmat gyorsan közvetítő vállalat ismertetése végett értekezletet hívjak össze.

Ezen megkeresés folytán tisztelettel felkérem czímet, hogy f. évi november hó 18-án, azaz vasárnap d. e. 11 órakor a város-háza tanácsstermében tartandó ismertetési értekezleten részt venni sziveskedjék.

Nagyvárad, 1900. nov. hó 14.

Dr. Bulyovszky József,
polgármester.

* **A Csanak czéget megrabolták.** Debreczenből írják: Hosszu idő óta folytatott, vakmerő rablást fedeztek fel tegnapelőtt délután, amelyet egy megyei hajdu és egy házmester rendszeresen üztek a Nagyváradon is ismert Csanak czég kárára. Hónapok óta veszik már észre, hogy az árukkal dusan rakott pinczéből nap-nap után tűnik el valami. Tegnapelőtt délután a czég egyik fiatal segédje lámpással ment a pinczébe s nagy megütközéssel látta, hogy az ajtó nyitva van.

— Van itt valaki? — kérdezte, de nem felelt senki. E helyett valami zörejt hallott s úgy tetszett neki, hogy valaki az áruk mögé buvik. A segéd rögtön felismerte benne Deák Istvánt, a Csanak-ház házmesterét. Egyenesen főnökéhez sietett és kérdőre vonták a mindig hűségesebb hitt házmestert, aki tagadta, hogy lopni akart, vagy valaha lopott volna.

Deákot a rendőrséghez kísértették, ahol hosszas faggatás után töredelmes vallomást tett. Elmondta, hogy nálánál is nagyobb bűnös Kádár Pál, a ki a Csanak ház emeletén lakó Weszprémy Zoltán megyei főjegyző hajduja. A rendőrség előállította a megyei hajdut is és a hosszu ideig tartó vallatás után kisült, hogy ez a két ember napról-napra rabolta a Csanak czéget. Az árukkal dusan rakott pinczéből hordó számra vitték a turót, halomszámra a fűszert, czukrot, kávé és elhordták a házmester feleségéhez, aki a Szent-Anna-utczán lakik. A vallomás alapján nyomban házkutatást tartottak a házmester lakásán s oly rengeteg árut találtak ott, hogy szekérrel kellett elszállítani. Lopták a finom, drága borokat, sajtot, halakat stb. és pompás multságokat rendeztek, amelyre aztán egyik másik ismerősük volt hivatalos. Tegnapelőtt este is ilyen multságot csaptak, ahol nemcsak a bor, de a pezsgő is járta. Erre a multságra két rendőr hivatalos volt. Hogy a meghitt emberek mióta üzik a vakmerő rablást s milyen nagy összeget tehet ki az elprédált áruk értéke, azt a vizsgálat lesz hivatva kideríteni.

* **Erzsébet-ünnepély.** A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola f. hó 19-én d. u. 3 órakor boldogult Erzsébet királyasszony dicső emlékének ébrentartása végett az intézet vizsgálgótermében gyászünnepélyt tart a következő sorrendben:

1. Erzsébet. *Váradai* Antaltól. Szavalja *Éliás Márton* felső/o. tanuló.
2. Erzsébet királyné élete. Benedek Elektől, felolvassa *Silbermann József* felső oszt. tanuló.
3. Költemények Lampétt Gézától, szavalja *Klein Manó* köz. oszt. tanuló.
4. Temetésre szól az ének. Gyászdal, előadja *Tomm* tanár vezetése alatt az ifjúsági zenekar.
5. A királyné álma, szavalja *Clintok Jenő* alsó oszt. tanuló.

* **Az már kár.**

Orvos: Sajnos, de igaz, férjének egyik lábát le kell vágni.

Feleség: Istenem, milyen kár! Épen a mult héten csináltatott egy pár új csizmát, mit fog most vele csinálni.

* **Egy csók miatt.** A csók áldozata lett egy fiatal ember. Meghalt, mert menyasszonyán kívül mást csókolt. *Stutz György*, egy újvidéki fiatal ember a mult vasárnap elvitte a menyasszonyát, *Mihelyi Ilona* varróleányt a futtakai vendéglőbe, táncmulatságra. Mint modern ember természetesen nemcsak a menyasszonyával táncolt. Különösen az egyik leányt forgatta dévaj jókedvvel. Tánczközben beszélgetett is a leánynyal s alighanem a csók elmélete volt beszédük tárgya. De tekintve, hogy a csók mondvá csak szürke elmélet, vagy mint egy költő mondja »a csókot gyakorold s ne magyarázd« — ez elmélet alapján *Stutz György* nem sokat gondolkodva, hamarosan megcsókolta — a tánczosnőjét. Meglátta azonban a dolgot menyasszonya. Mint a sértett tigris, úgy ugrott a vőlegényére s ott a táncsteremben, a mulatók szemeláttára jobbról is balról is pofon ütötte. A pofozkodás után hazament szüleihez — *Kameniczára*. Másnap azonban már megbánta tettét, beállított Újvidékre és felkeresve vőlegényét, bocsánatot kért tőle. A legény azonban nem akart neki megbocsátani. S most következik a tragikus forduló: a leány hirtelen kért rántott elő és markolatig döfte vőlegénye szívébe. *Stutz György* holtan rogyott össze. A leányt elfogták.

* **Romantika a szedőszekrény körül.** Fiumében most tudvalevőleg magyar színtársulat játszik, melynek estéivel az ott megjelenő Magyar Tengerpart is részletes kritikában szokott foglalkozni. Az előadásokra magyar ember létezik, a Magyar Tengerpart nyomdájának szedői is el-el járnak. Mikor aztán vége van az előadásnak, akkor bemeunek a nyomdába és szívek mélyén az élvezetes est benyomásaival, szépen kiszedik a Magyar Tengerpart másnap megjelenő számának a kéziratait. Ezek közt a kéziratok közt természetesen a színházi kritikus kézírata is ott van. Már most képzelhető a

szedő fájdalma, mikor meggyőződése ellenére ezt kénytelen kiszedni a kéziratból:

X. Y. kisasszonynak még sokat kell tanulnia, ha énekesnő akar maradni. Mert sem mozogni, sem beszélni nem tud, ha pedig énekel, úgy rikácsol, mint a papagály.

Holott a szedő meggyőződése szerint ezt kellene kiszedni a lapba:

X. Y. kisasszony isteni szinpadai megjelenés. Ugy mozog mint a föld, úgy beszél, mint egy angyal és úgy dalol, mint a pacsirta.

És, hogy a fentebbi kegyetlen kritikák helyett az utóbbi elismerő sorokat szedhessék ki a Magyar Tengerpartba, a szedők deputációval járultak a szigorú kritikus elé. Sőt egyik szedő ünnepélyesen kijelentette, hogy négy koronát le enged vonatni a heti fizetéséből, ha a Magyar Tengerpart kiírja X. Y. kisasszonyról, hogy úgy dalol, mint a pacsirta. És mondja még valaki, hogy nincs már romantika!

* **Peczér virtus a Fő-utcán.** Rendes polgári gondolkodás szerint a sintér arra való, hogy a kóbor kutyákat elfogja. De mint mindenütt ugye téren is el van terjedve a korrupció és így a sintérnek nem az a célja, hogy a kóbor, mint inkább az olyan kutyákat fogja el, melyekről tudja, hogy gazdája ki fogja váltani. De csinál még ennél épületesebb dolgot is: és hogy a hatás nagyobb legyen, hát rendezti a délelőtti órákban, rendőri felügyelettel a Fő-utcán. — Egy iparos kinézésű ember ment biztosan dolga után — és vele volt a kutyája is. Ezt észrevéven a sintér, nesztelenül háta mögé lopózik és elcsipi horgával a kutyát. A gazda persze rögtön elkezdi lármázni, hogy így-ugy eressze el a kutyát, mire a sintér egész egykedvűen csak ennyit válaszol:

— Ne kiabáljon annyit, mert mindjárt itt szeme előtt folytom meg.

Szó szót követett és a nagy harcban, melynek természetesen sok nézője volt, a sintér egész csendesen mindig jobban és jobban húzta a hurkot a kutya nyaka körül, úgy, hogy mire a gazda látván, hogy hiába veszekedik és távozni készül, a sintér egy élettelen és megkínzott hullát dobott be gyűjtő kocsiába. — Tisztelt rendőrség! Sok szószaporítás helyett csak azt kérdezzük:

Azért van-e rendőr adva a peczér mellé, hogy az ilyeneket egykedvűen vagy éppen gyönyörködve nézze végig?

* **Nem mind arany a mi fénylik.** A németországi iskola híres dolog. Ismeretes mondás szerint az verte meg a francziákat. Közelebről tekintve azonban a dolgot a német nép elemi iskolázásán meglehetősen nagy csorba látog. 8,334,919 iskolaköteles közül 544,283 vagyis 6,53% már az iskolakötelezettség ideje alatt be van fogva a legtöbbnyire lélek és testül munka igájába. Némely országban és vidéken az iskolakötelezettek munkába fogása ijesztő arányokat öltött. Például Szászországban az iskolakötelesek 22,80% Szász-Altenburgban 19,24%, Szász-Meiningenben 16,40%, Szász-Kuburg-Gothában 15,16%, Berlinben 12,83% — — — viseli a munka igáját. A mesés német gazdagodás testi-lelki emberi pusztulással busasan van megfizetve.

* **Hétezer kérő.** Ha van valaki, a ki semmiképp sem jogosult, hogy kérő hiányán panaszkodjék, úgy egy E. Ellen nevű idabói hölgy, a kinek annyi kérője akadt, mint talán az Egyesült-Államok egy más leányának sem. Ellen kisasszony ugyanis elkövette azt a megfontolatlan sárgót, hogy néhány hét előtt a következő kishirdetést tette közzé: »Egy 19 éves fiatal hölgy, házas nevelésű és csinos megjelenésű házasság céljából egy hozzáillő fiatal ember ismeretségét keresi. Ha a jelentkező ellen az apának nincs kifogása, 50,000 dollár hozományon kívül még egy farmot is kap.« A hirdetésnek roppant hatása volt. Már az első héten 5000 kérő jelentkezett és a második héten még 2000 levél érkezett, úgy, hogy Ellen kisasszony-

nak és az apjának ugyancsak volt dolguk az ajánlkozók lajstromozásával. Volt köztük mindenféle foglalkozású ember: pásztorlegény, kereskedő, ügyvéd, orvos, farmer, protestáns pap, költő stb., de a vége mégis az lett, hogy Ellen kisasszony a 7000 kérő közül egyet sem talált kedvére valónak, hanem egy szomszédos farmer fiával jegyezte el magát, a kit már gyermekkorra óta ismert.

* **Osztálysorsjáték.** Az osztálysorsjáték mai záróhúzásánál a következő nagyobb nyere ményeket sorsolták ki:

20.000 koronát nyert: 62259.

2000 koronát nyertek: 13537. 47718.

1000 koronát nyertek: 57007. 76775.

500 koronát nyertek: 1026. 85854. 93777 97849.

300 koronát nyertek: 1531 4795 28457 38002 39231 1173 42042 50990 65700 72346 73733 82839 95848 96454.

100 koronát nyertek: 789 7732 11123 12005 18804 21858 26880 28983 31071 32364 37246 49982 51452 55291 56279 72154 75806 76316 76697 70180 72882 86768 86869 90356 91801 98638 99893.

A többi kihuzott számok 40 koronát nyertek.

* **Hep! Hep!** Ha a külföld valamelyik városában antiszemita tüntetés adja elő magát, mint az most a piseki végtárgyalás után is megtörtént, az utcán rendszerint hep! hep! kiáltások hallatszanak. És ha valahol ilyen kiáltókat hall valaki, azonnal tisztában van, hogy antiszemita tüntetés s hogy néhány zsidónak az ablakát beverik. Bármily különösen és bármily gyakran hangoztatják is azonban a hep, hep, még az antiszemita között is kevés van olyan, a ki eme kiáltás értelmével tisztában volna. A hep szó három szónak kezdő betűjéből áll s ennek a három kezdő betűnek összetétele adja az antiszemita szólamot. A mint a magyar államvasútból máv, az erdélyi magyar közművelődési egyesületből pedig emke lett, éppen ugy eredt a Hierosolyma est perditából (Jeruzsálem elvesztett) a hep. Ezt a gyors egymásutánban kétszer használt hep, hepét legelőször Würzburgban hangoztatták és pedig 1819. augusztus 2-án, amikor egy Brendel nevű egyetemi tanár ellen tüntettek.

* **Elragadt lovak áldozata.** Stern Mór kereskedősegéd több vásáros ember társaságában f. hó 13-án *Belényesből* jött az idevaló heti piacra egy rendes falusi szekeren. Már közelítettek Várad felé, midőn Pecze-Szt-Márton mellett a lovak valamitől megbokrosodtak és a dombos vidéken elkezdtek eszeveszetten száguldani. Eközben a szekér valami cözvekhez odaütődött, mire a kocsis elkiáltotta magát:

— Baj van! — igyekeztek mindnyájan kigráni a kész veszedelemből. De Stern Mór oly szerencsétlenül ugrott ki a szekérből, hogy fejét egy utszéli kőhöz vágta oda. Esméletlen állapotban vitték be a legközelebb fekvő izraelita kórházba, hol a múlt éjjel 1 órakor *agykérlobban* meghalt. A vizsgálatot, hogy kit terhel a felelősség, megindították.

A nagyváradai vár története.

(Kivonat egy nagyobb munkából.)

(Harmadik utirány.)

(Vége.)

1830. decz. 30-án született Nagyváradon *Tisza* Kálmán.

1833-ban alakult a *Biharmegyei Casinó*. 1835-ben vetették meg a polgári *lövölde* alapját.

1835-ben kezdik építeni az *ujvárosi ev. ref. templomot*. Mint hallom, *négy tornyot* terveztek. A torony alapfala meg van építve.

1837-ben *nagy tűz* pusztítja el a vártól kezdve a Körözs és Pecze között (?) elterülő *Ujvárost*. (Más forrás 1836. évet mond más területtel).

1838-ban újra felépül a *kapuczinus zárdá*. 1840-ben alakul a *koldusápoló intézet* 16.000 forinttal. Alakul meg a »*Biharmegyei Gazdasági Egylet*«.

1842-ben az állandó színház alap 2078 forint emelkedést kap.

1843-ban tétetett harmadik alapítvány a mai *Szent József-intézet* javára.

1846-ban épül fel a *fogház* épület egy emelettel.

1847-ben találja meg a mai *Vasfördő* forrását *Leitner* franczia nyelvmester.

1848-ban építi *Garaguj* Sándor a mai *gör. kath. finövelde*t.

1848-ban marad el a tanuló ifjaknak *Szent László* szobránál teljesített éneklése.

1849-ben a menekülő kormány ideküldte a *levéltárt* és a *bankjegy-sajtót*. Itt égettek meg igen sok Kossuth bankót. Meghalt igen sok muszka, kik a László-malom és Csillagváros között eső Kommandáns-réten vannak eltemetve. *Ide hozzák a szent koronát Szegedről*. *Szemere* Bertalan azt a róm. kath. püspök palotájában helyezi el, honnan Aradra, majd Orsovára vitetik. A váradai vár börtönhelyiségül szolgál.

1850-ben a főgimnáziumhoz csatolják a *bölcsészeti* tanfolyamot.

1853-ban fejezik be az *ujvárosi ev. ref. templom* építését.

1855. évében a jogi tanfolyam *három éves* lesz.

1855-ben épül a *megyeháza*.

1857-ben a harmadik terv készül a színház számára. Ezuttal a *Nagypiacz-párt* győz.

1857-ben egyesítik a *Szent József-intézet* részére tett három alapítványt.

1868-ban a *Frimont* házat *törvényszéki épületnek* veszik meg 50.000 forintért. Ez évben költözik a *Szent József-intézet* mai helyiségébe az ifjuság.

1870-ben az *ujvárosi gör. kath. székesegyház* tornya diszes tetőt kap. Az aranyozást végező *Polatsek aranykovács* felaranyoz a tornyra, 2356 darab magyar aranyat.

1872-ben építik fel az *ujvárosi ev. ref. templom* két végéhez a magas két tornyot.

1872-ben állítanak emléket *Rulikovszky* Kázmérnak. (1849-ben özvegy *Gyurkovicsné*, *Kugler* Albert kereskedő anyósa és özvegy *Leitner*né, *Leitner* Lajos kéményseprő édesanyja, akkor még mindkettő fiatal leány, kis keresztet tűzött a sir fölé. Az ebből támadt népvándorlást, *vizsgálatot* más alkalommal írom meg.)

1874-ben műkedvelő előadást tartunk az állandó színház javára. Előadjuk a — *Peleskei nótáriust* a szinkörben; azután még sok más darabot az »*Apollóban*«; jelmez bált a »*Sas*«-ban.

A jogi tanfolyam *négy éves* lesz.

A fogházra *második emeletet* építenek.

A *főgimnázium* mai helyére költözik.

1876-ban építik a *v.-olaszai róm. kat. plebánia tornyát*. Gombhúzásánál a pipafa eltörik, egy ács bordáit összetöri.

1878-ban épül a haladóparti *izraelita Zion* templom

1880-ban tartják a *székesegyház százéves évfordulóját*.

1881-ben nyílik meg a *bábaképezde* dr. *Konrad* Márk buzgólkodására.

1882-ben épült a fő-utcai *honvéd lak-tanya*.

1883-ban a Nagypiaczra határozzák a színház építését.

1898-ban törvényszéki palotát emelnek Nagyváradon, s az *egykori püspöki lakás*, a honnan a pápa követét hajánál fogva vonszolta ki a püspökségi javak kormányzója, törvényszéki épületté lett, hogy 1900. telén, mint suszterműhely fejezze be dicsőségteljes életét.

Sic transit gloria mundi!

1900-ban készen van a *Szigligeti-Színház* s a villamos vasúttal küzdő motorkocsi harca fejezi be az általam megtett harmadik utirányt.

*

A gyorsvonat, a gondolat sebességével rohantam át háromszáz éven, félve attól, hogy zümmögésem unalmassá lesz.

Bocsánatot kérek, ha kijelentem, hogy nem volt unalmas a közleményem.

Nem a hideg, bár mindig udvarias bókókból meritem a feltevést; nem is abból midőn egy két hibás évszámra figyelmeztetett a jóindulat, hanem abból az *anyagthalmazból*, melyet rendelkezésem alá bocsátott a t. közönség érdeklődő jóakarata.

Egy év alatt nem leszek képes feldolgozni, évek szerint csoportosítani, a kezembe adott művek, okmányok Nagyváradra vonatkozó kincstőmegét.

Ugy vélem, hogy a munkának még az ötöd-részt sem mutattam be.

Ime, *domb lett a porszemekből!* Én szive-
sen folytatam a munkát, s ha Isten éltet be is
fejezem. A röviden felhozott események kidol-
gozása, melegebb kedélyt igényel, mint a mi-
nővé lett az én lelkem! Pihenek egyet, s —
ujra kezdem.

Rátkay József.

IRODALOM.

**A kath. hitzónoklat története Ma-
gyarországban** a legrégebb időktől napjainkig.
Ily című munkámat szándékozom közre-
bocsátani azon reményben, hogy a főtisztelendő
papság s a művelt magyar közönség nagy és
költés-s vállalatomat becses pártolásával tá-
mogatni fogja.

Nagy mulasztást kívánok pótolni e művem
kiadásával. Míg ugyanis »A magyar protestáns
egyházszónoklat történelme« még 1864-ben meg-
jelent Tóth Mihály debreczeni theologiai tanár-
tól; míg »A magyar politikai szónoklat kézi-
könyve« Toldy Istvántól, 1866-ban látott nap-
világot: addig a magyar kath. hitzónoklat tör-
ténére vonatkozólag idáig csak töredékes rész-
letek voltak közölve.

Pedig magyarországi kath. ékesszólásunk-
nak, mely dajkája, nevelője volt hazánkban a
kereszténységnek, megizmosítója, felvirágozta-
tója, fentartó védőbástyája atyáink hitének, fé-
nyes és dicsőséges multja van, melyre büszke-
séggel tekinthet vissza minden igaz magyar
katholikus.

Ott látjuk az első magyar keresztények
sirja fölé hajolni a »Halotti Beszéd« cziprus-
lombját; lelki gyönyörrel merenghetünk el a
kódex-irodalom rózsás, lilomos virágágyain;
csodálattal szemlélhetjük Pelbárt atya dűster-
mésű gyümölcsös kertjét, a Pomeriumot, s fön-
n az égen a Stellariumot; majd magasba nyúló
cedrusok gyanánt tűnek fel előttünk, Telegdi,
Pázmány, Káldi dicső alakjai; s ha a későbbi
századokban némileg törpül is az erdő, mindig
találunk illatos fenyveseket, gazdag tölgyeseket
s aranykalászszal ékes rónaságokat — és min-
denütt megtaláljuk Ker. szent János »erdei
mézét« s a magvas buzafejeket. Közben-közben
megharsan a »Zengedező Sipszó« s az »Evan-
géliumi Trombita« erőteljes hangjai.

Ha van szellemi élvezet, mely a lelket
magas gyönyörrel tölti el, megszerezhető ez a
hitzónoklat történetének tanulmányozása által.

Látjuk atyáink buzgóságát, őseink jámbor-
ságát; megismerkedünk koruk erkölcsi, műve-
lődési, társadalmi viszonyaival; látjuk nyelv-
vünk alakulását és fejlődését, melyen az eré-
nyek magaslatán dicsőítettek, a bűnök pedig
dörgedelmes szavakkal megrovatnak. S mindez
oly üdvösséges, hasznos és tanulságos!

1883 óta, mely évben »Kath. vallásos köl-
tesztünk a jelen században« cz. irodalomtör-
téneti tanulmányom megjelent, a legnemesebb
becsvágygyal odairányult minden törekvésem,
hogy a magyar kath. hitzónoklat történetét
megírjam. Am nagy erdőn hosszas fáradság-
gal kellett áttörtetnem, hegyeken és völgye-
ken keresztül haladnom. Időközben megjelent
műveim és kiadványaim csak pihenő helyek
voltak. »Azóta hosszú évsor született és hosszú
évsor veszte életet . . . S a nagy világ, ez
életiskola, veritékemből sokat elvona.«

Most, Isten jó voltából azon a ponton
állok, hogy művem kiadását megkezdhetem, ha
a szives pártolás nem fog elmaradni. Tájéko-
zástul közlöm művem beosztását.

Minden időszaknál bevezetéssel közölve lesz-
nek a hazai és egyháztörténelem azon főbb
eseményei, melyek a hitzónoklat tartalmi fej-
lődésére irányítással bírtak.

A ker. és kath. egyházi tudományosság
állapota czímen azok a dolgok lesznek felemlítve
melyek a hitzónoklat történetével szoros
összefüggésben állottak és állanak.

Következik a hitzónoklat általános, külön-
fejezetekben pedig részletes ismertetése, hitu-

dományi, erkölcsi, társadalmi, művelődési és
nyelvészeti szempontból méltatva. Minden idő-
szak végén pontos és részletes könyvészeti lesz
közölve.

E rövidre összevont tervrajzból is kiténik,
hogy művem tanulságos lesz a papra, a socio-
logusra, ez irodalomtörténetre és a nyelvészre
nézve egyaránt.

A mű szövegét régi metszetek s a ne-
vezetesebb hitzónokok arcképei fogják válto-
zatossá tenni.

A mű kidolgozásában arra törekedtem,
hogy az irodalom történeti tudományos szem-
pont érvényesülése mellett, érdekes és vonzó
előadással bilincseljem le a szives olvasó figyel-
mét. Jól megválogatott, korszerű szemelvények
kaleidoscopja nem fog hiányozni.

Művem, mely körülbelül 40 ivre terjed,
havonként négy ives füzetekben (hitzónoklati
folyóirataink alakjában) fog megjelenni. Egy-egy
füzet árát — tekintve a metszetek költséges
beszerzését — 1 koronában állapítottam meg.
Legzetszerűbb 5 füzetre előfizetni 5 koronával
(2 frt 50 kr.)

Az első füzetet 1901. első napjaiban fogom
az Ur nevében utra bocsátani, hogy legyen bi-
zonyosága és hirdetője elődeink buzgóságának az
ige kenyerének megtörésében és szétosztásában,
az ige szövétnékének lobogtatásában, a kőszik-
lát rontó pöröly emelgetésében, a »tűzzel meg-
próbált, a földtől elválasztott, hétszer megtisz-
tított ezüst« értékesítésében, a sziveket, és ve-
lőket átható kétélű kard viéz forgatásában.

Kérek, várok, remélek szives pártolást
(jelentkezést november végeig) hittestvéri rokon-
érzűlettel

Eger (lyceum) 1900. Szent Mihály napján,

Babik József,
képezdei igazg.-tanár.

Igazságszolgáltatás.

Fiatol tolvaj. Csinos arcú fiucska állott
tegnap a büntetőtörvényszék előtt. Hét rend-
beli lopás vétségével volt vádolva. Elűzték
szülei hazulról s valamiből csak kellett neki
élnie, hát lopott, a mit tudott: kenyeret, málét,
ruhát s több apró dolgot, míg egyszer rajta
vesztett s a törvény kezébe került. *Papa*
Vaszalinak hívják, a még csak 13 éves fiúcskát,
a ki sajnos, hogy ily hamar lelépett a becsület
ösvényéről. Nem tagadott a tárgyaláson semmit
sem, bevallotta, hogy lopott, mert a szükség
kényszerítette rá. A törvényszék a védő, *Böször-
ményi* Géza álláspontjára helyezkedve tekintetbe
vette vádolt fiatal korát, a körülményeket,
melyek bűnre csábították s így 2 és 1/2 hónapi
fogságra ítélte, melyet a vizsgálati fogság által
kitöltöttek vettek. Rögtön szabadlábra helyez-
ték a fiatal bűnöst és most mehet, hogy talán
ujra kezdje azt, a mit abban hagyott.

Képviselők párbaja. A képviselőház
mult évi május 4-én tartott ülésében *Olay*
Lajos függetlenségi párti képviselő mondott
hosszabb beszédet. Beszéde alatt folyton zavart-
ták közbekiáltásokkal s »Báuffy huszárnak« ne-
veztek. *Olay* erre ingerültségében odakiáltott
egy csapatban álló több képviselő felé: »Czoki!«
A képviselők egyike *Meszlényi Pál* erre
sértő szóval felelt vissza.

Olay Lajos ott az ülés folyamán provo-
káltatta *Gajári* Ödön és *Kende* Béla meg-
bizottaival *Meszlényit*, aki a maga részéről
Ivánka Oszkárt és *Bíró* Lajost nevezte meg
segédeitül.

A Fodor vivóteremben lefolyt kardpárbaj-
ban *Meszlényi Pál* szenvedett könnyebb sé-
rülést.

A budapesti büntető törvényszék párvia-
dal vétsége miatt mind a két képviselőt vád-
alá helyezte.

Mára volt az ügyben a tárgyalás kitűzve
Oláh bíró elnöklete alatt a büntető törvény-
széken. A tárgyaláson csakis *Olay* Lajos, *Ga-
jári* Ödön és dr. *Farkas* László orvos jelentek

meg, a kiket a törvényszék nyomban ki is hall-
gatott. Dr. *Geszti* Andor alügyész indítványára
azután a bíróság elnapolta a tárgyalást s az
ujabbi tárgyalásra *Meszlényi Pál* képviselőt is-
mételten beidézik.

A halotti ing. Ismét egy hitves mérge-
zési esetről van szó, a mely Temesváron és
környékén az utóbbi időben valósággal diváltá
vált. *Kuzmann* György fazekasmester felesége
ellen emelték a vádat, hogy a férjét mérgezett
pálinkával elpusztította. A koronatanu *Kuz-
manné* ellen *Barta* Lénusz fazekassegéd volt,
a kinek az asszony pár nappal férje halála
előtt, ruhavasálás közben ezt mondta:

— Látja, mo t éppen az uram halotti in-
gét vasalom.

— Ugyan mit beszél — szolt a legény —
hiszen az ura egészséges, mint a makk.

— Jobban tudok én abban! Mondja csak,
átvenné az üzletet, ha özvegy lennék?

A legény rászolt:

— Ne beszéljen bolondokat mesterné asz-
szony.

Este, mikor a legény egyedül volt *Kuz-
mannal*, figyelmeztette, hogy a felesége rossz-
ban törí a fejét. *Kuzmann* ezért összeszidta,
mire ő kijelentette, hogy nem marad tovább
itt munkában. Összeveszték, sőt birokra is men-
tek s *Barta* torkon ragadta mesterét. E perc-
ben belépett az asszony, kibékítette őket és
átadott az urának egy kulacsot, hogy igyanak
egy békekortyot. *Kuzmann* nagyot huzott az
italból és odanyújtotta *Bartának*, de ez alig
nyelt egyet belőle, az asszony odaugrott, kikapta
kezeből a kulacsot és így szolt:

— Nem magának való ital ez!

Barta hazament, rosszul lett és másnap
beteggyáiban hallotta, hogy *Kuzmann* meghalt.
Feljelentette az esetet a rendőrségnél, mire az
elrendelte a holttest fölbontolását és valóban
az orvosok nagy mennyiségű arzenikumot ta-
láltak benne. Az asszony a temesvári törvény-
szék előtt tagadta a mérgezést és azt mondta,
hogy a férje öngyilkos lett. A tanúk vallomá-
sai szerint az öreg ember rövid betegsége alatt
többeknek panaszkodott, hogy felesége megmér-
gezte, de a törvényszék mégis felmentette az
asszonyt, mert tettességére nem talált elég bi-
zonyítékot. Így ítélte a kir. tábla, valamint ma
Janezko bíró előadása alapján a kuria IV.
büntető tanácsa is.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: »Jáfet 12 felesége« (elsőször.)

) délután: »Tótleány«

Vasárnap:) este: »Magdolna« (*Paulayné*
vendégjátéka.)

A mai bemutató. Érdekes premiér lesz
ma este a színházban: a »Jáfet 12 felesége«
című operettnek a bemutatója. A pompás, mu-
latságos operettben, melyhez az igazgató fényes
diszleteken kívül új kosztümöket készítettet;
a következőknek lesz kitűnő szerepe: (*Jáfet*)
Nyáray Antal, (*Izabella*) *Forrai Férke*, (*Debora*)
Benkő Jolán, (*Rendőrbiztos*) *Szilágyi* Dezső, (*Ja-
fet* Inasa) *Bérczy* Gyula, (*plebános*) *Füredi* Jó-
zsef. Kivülök majdnem az egész énekes sze-
mélyzet működik.

A Sabin nők elrablása. A jövő hét
műsorának valószínűen egyik legfőbb vonzó
ereje lesz a *Sabin* nők elrablása című kitűnő
bohózatos vígjáték, melynek méltóképpen való
felújítása okéért máris sűrű próbák folynak a
színpadon. A vígjáték híres főalakját, *Rettegi*
Fridolint *Nyáray* Antal fogja ábrázolni, kinek
ez legkiválóbb vígjáték-szerepe, melyben ha-
talmas sikereket aratott.

Színházi hírek. A színpadon naponta
tartják a próbákat a legközelebbi reprizekből:
*Czigánybáró*ból, *Mikadóból*, *Kornevilli haran-*

gokból, s Verdi kiváló operájából a *Traviatából*, *Balekből*. Egyidejűleg készült a drámai személyzet is *Himfy dalaira*, mely szerdán került színre, továbbá Herczeg vigjátékára a *Gyurkovics lányokra* és a *Minta férjre* mely állandó repertoár darabja a Vigszínháznak.

A kolozsvári új nemzeti színház. Kolozsvárról írják: Gróf Festetich Andor, a vidéki színház országos felügyelője értesítette a városi tanácsot, hogy Fellner műépítész e hó végén Kolozsvárra érkezik, hogy az építendő új színház tervének és méreteinek megállapítása céljából személyes tapasztalatokat szerezzen. Ez időre kívánatos lévén az új színház térfogatának és befogadási képességének meghatározása, e célból f. hó 17-én, szombaton délelőtt 11 órakor a városháza tanácstermében értekezletet hívott össze a polgármester.

REGÉNY-CSARNOK.

Isten nélkül.

Történelmi elbeszélés.

Írta: V. B.

11.

Johanna csak ezt akarta. De azért úgy tett mintha megdöbbenne e szavaktól. — Isten mentsen. Ilyesmit nem veszek a lelkiismeretemre, mondá színlelt ijedelemmel. Nem akarom, hogy miattam valakit meggyilkoljanak.

Az emberek összenéztek. Nagyon jól tudták, hogy a királynő most nem beszél őszintén. Hiszen ismerték első férjével való viszonyát, ismerték Endre meggyilkoltatásának a körülményeit.

Azután így szóltak: Ne aggódjék felséged. Károlynak ártatlananná tétele a mi dolgunk.

— Ám legyen. Én egy szóval sem mondom, hogy meggyilkolják. Tisztán akarok ettől a vádtól állni.

A részletek megbeszélését Johanna embebreire bizta, a kik meg is beszéltek s ki is jelölték miadjárt az időt.

Egy alkalommal, midőn Durazzói Károly egymagában volt s hivatalos ügyeivel foglalkozott, Johanna embebreinek egyike szerencsésen belopózott az új király palotájába. A gonosz férfiú már jó darabig előrehaladt s csupán az utolsó órségen kellett volna átessenie. De ez már nem sikerült. Az örök egyike felismerte Johanna bérenczét s rögtön elfogták.

Durazzói Károly haragja leirhatatlan volt, mikor megtudta az ellene tervezett összeesküvést. Rögtön elrendelte az összeesküvők nyomozását s így tudta meg, hogy Johannától indult ki az egész.

A büntetés kemény volt. A felbéreltek halállal lakoltak, Johanna pedig Muró várába került.

E fogságában szabadon gondolkozhatott a királynő a földi dolgok mulandóságáról. Végig nézhetett egész multján s ha csak komolyabban gondolt szerencsétlen jellemére, beláthatja, hogy Istennek a büntetése ez. Beláthatja, hogy nem a kincsek, nem a gazdagság adják meg a boldogságot, hogy nem a kicsapongással töltött fiatalság szerzi meg a nyugalmas agg kort, hanem a hit, a vallás boldogit.

Johanna állapota napról-napra rosszabb lett. A vár magánya nagy terhére volt az egykor ünnepelt szépségnek s ehhez járult környezetének durva, hideg elbánása. Senki sem törődött vele s ha valamit kért, mogorván utasították vissza.

Johanna keserősége nem tartott soká. Egyik napon tudtára adták, hogy a nápolyi király rendelkezése ki fogják végezni. Hasztalan volt minden könyörgés, minden sirás. A bakó nem tágitott; kérihetetlenül végrehajtotta a vett parancsot. 1382. május 22-én kivégezte Johannát, a ki ekkor 55 éves volt.

Meghalt, a mint élt: Isten nélkül.

(Vége.)

TAVIRATOK.

Hegedüs miniszter Aradon.

Arad, november 16. (Saj. tud. táv.) Hegedüs miniszter a kamarai székházban fogadta a kereskedők és iparosok népes küldöttségét. Kristyóry János kamarai elnök körülményesen előadta az ipar és kereskedelem bajait és jóakaratu segítséget kért. A miniszter hosszabban válaszolt, hangsúlyozva, hogy főelve a vidéki központok emelésével az ország harmonikus ipari és kereskedelmi fejlődését biztosítani. A vidéki malomiparon tarifális intézkedésekkel segít és a borkereskedelem fejlesztésére minden eszközt fölhasznál. A kisiparosok érdekét szíven viseli. Arad közelébb közmühelyt kap. Megemlékszik a jelenlevő Hieronymiról, a ki jóakaratulag szintén fölkarolja az iparosok és kereskedők ügyét. Részéről igéri, hogy mindent megtesz a kereskedelem és ipar támogatására.

A miniszter beszéde nagy hatást tett. Lelkesen és sokáig éljeneztek. A miniszter azután meglátogatta az állami faipariskolákat, a hol Nesnera igazgató üdvözölte. Megnézte ezenkívül a szalmapapirgyárat és több ipartelepét.

Kilépések az Ugron-pártból.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Bartha a mai értekezleten bejelentette, hogy *Polónyi Géza*, *Szalay Károly*, elveik fenntartása mellett kiléptek a pártból. Ugront pártja föltétlen ragaszkodásáról táviratilag értesítette

A Mihajleanu-pör.

Bukarest nov. 16. Trifanov kihallgatásának folytatásán, Trifanov azt mondja, hogy Mitev elégette Szarafov-nak azt a levelét, a melyben Károly király meggyilkolását elrendelte.

Mitev tagja ezt.

Trifanov elmondja, milyen szerepet játszott Szarafov parancsára Fitovszki meggyilkolásánál. Csak a vizsgálat alatt a vizsgálóbíró szobájában értesült az ellene szőtt összeesküvésről. Trifanov azt mondja továbbá, hogy Drolev ruszesuki kapitány egy levélben azt jelentette, hogy a szófiai bizottság elhatározta, hogy Károly királyt bombával és nem törrel fogja megölni. Januárban bizonyos Konov György jött Bukarestbe, hogy meggyilkolja Jonesco Demeter minisztert. (Mozgás.)

Az egyik esküdt kérdésére kijelenti Trifanov, hogy eltökélt szándéka mindent leleplezni. Meg van róla győződve, hogy a bizottság kiaknázta a bolgárok hazafiságát és hogy a bolgár kormány türtte a titkos bizottságokat.

Az elnök bemutatja az esküdteknek a bizottság által kölcsön fölvétele végett kiadott kötvények fotografiáját.

A tárgyalás felfüggesztése után Dimitrov Sztójánt, Mihajleanu tanár gyilkosát hallgatták ki. A vádlott a vizsgálóbíró előtt tett vallomással ellenkezéleg tagadja, hogy a bizottságnak valamely tagja bérelte volna fel a gyilkosságra. A bizottság tagjait nem ismeri. Csakis Mihajleanu lapjának, a Peninsula Balcanicá-nak olvasása keltette benne a gyilkosság gondolatát. Az elnök egy cikket mutat a vádlottnak azzal, hogy mondja meg mi van benne, a mit azután a vádlott nem tud megmondani. Ezzel bebizonyult, hogy Dimitrov nem tud románul,

tehát mostani állítása valótlán. A vádlott ezt az ellenmondást azzal magyarázza, hogy a vizsgálóbíró verte. Az elnök több tanut szólít elő, köztük egy ujságíró és kérdést intéz a védőkhöz, a kik jelen voltak a vádlott kihallgatásán. Mindannyian kijelentik, hogy a vádlottal nem bántak rosszul. Valahányszor rábíronyul egy-egy ellentmondás, mindig más személyre fogja rá a vádlott, hogy őt bántalmazta. A vádlott tagadását megmagyarázzák vádlottársainak levelei, a melyekben föl szólítják őt, hogy a tárgyaláson mindent tagadjon. Az elnök ezeket a leveleket fölolvastatta. A vádlottársak beismerték, hogy a leveleket őt írták. (A tárgyalás tovább tart.) (M. T. I.)

Az orosz czárt megmérgezték (?)

Róma, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Az a hír van elterjedve, hogy a Vatikánnak sürgöny jött, a mely szerint az orosz czár mérgezés áldozata. A távirat részleteit azonban titokban tartják.

Konstantinápoly, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A czár betegségének híre a török szultán megleghangu részvétélirátot intézett a czárhoz.

Berlin, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A czár betegsége itt mindenütt nagy részvételt keltett és komoly aggodalommal várják az érkező híreket.

A német színházi cenzura eltörlése.

Berlin, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Bergmann képviselő indítványt nyújtott be a birodalom gyűléshez a színházi cenzura eltörlése dolgában. Az indítvány szerint az ipartörvénynek az a rendelkezése, hogy színházi vállalatok engedély kötelesek, azzal egészítendő ki, hogy egyes színi előadásokhoz ugyszintén ének- és szavaiati előadásokhoz és élőképek rendezéséhez nem kell előzetes engedélyt kérni. Ugyanilyen rendelkezést akar az indítványozó ilyen előadások nem iparszerű rendezésére néze is.

Vilmos császár utazása.

Grosstrichlitz, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Vilmos német császár ma este vadászatra ideérkezett.

Botrány a zágrábi tartománygyűlésen.

Zágráb, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A mai tartománygyűlésen, a mikor az ellenzékiek az indítványt beterjesztették a trónörökös házasságának becikkelyezését illetőleg, *Frank* élesen kikelt ellenük s árulással vádolta őket. Erre leirhatlan vihar támadt, az ellenzékiek ököllet rohantak Frank felé. A bán rögtön elhagyta a termet, mire az elnök az ülést berekesztette.

Interpelláció a vasuti szerencsétlenség ügyében.

Páris, nov. 16. (Saját tud. táv.) Courtanst szocialista képviselő interpellációt intézett a francia kormányhoz a legutóbbi vasuti szerencsétlenség ügyében és a vasut-társaság szigorú megbüntetését követeli.

A burok aranya.

London, nov. 16. (Saját tud. táv.) A transzváli bányatársaságokat, melyeknek székhelye többnyire Londonban van,

nagyon fölbőszítette Hicks-Beach pénzügyminiszternek az a kijelentése, hogy a hadi kiadások nagyrésze Transzvál gazdag bányáiból okvetlenül meg fog térülni. A Robinson-bánya igazgatója a napokban tartott közgyűlésen hevesen kikelt az angol kormány ama szándéka ellen, hogy a bányáipar erős megadóztatása által akarja a hadiköltségeket behozni. Hir szerint az összes aranybánya-társaságok együttesen fognak protestálni a kormány tervezett eljárása ellen.

A kínai háború.

London, nov. 16. (Saját tud. távir.) A „Daily Telegraph”-nak jelentik Sanghaiból 14-iki kelettel: Csangkingi megbízható magánjelentések szerint Tuan herceg azt a parancsot adta a csangsau tartományi hivatalnokoknak, hogy tegyenek előkészületeket az özvegy császárné fogadására. — A „Daily News”-nak jelentik Sanghaiból 14-iki kelettel: Teng taotáj azt jelenti, hogy ma titkos rendeletet kapott, a mely Tuán és Csuang hercegeket életfogytig való börtönbüntetésre, Juhsien-t pedig számkivételre és kényszermunkára ítéli. Mind a hármat a birodalom legszélső határára küldik. Csau-szián-t megfosztották hivatalától.

Nyilassy Mátyás öngyilkos.

Arad, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Nyilassy Mátyás, Leszkay András aradi szintársulatának egyik komikusa, ma forgópisztolyal föbe lőtte magát s azonnal meghalt.

Pestis a búroknál(?)

Fokváros, nov. 16. Színpokában King-willikmstown mellett, a benszülöttek között járvány lépett föl, a melyről azt hiszik, hogy pestis. A járvány egy embernek a családjában mutatkozott először, a ki nemrég tért vissza a Modder-River vidékéről. Nyolcz beteg személy közül három már meghalt, egy pedig halálán van. A miniszterelnök kétségtelennek tartja, hogy a betegség bubopestis. Eddigél csak a benszülöttek telepein fordultak elő megbetegedések. A fehérlakosság még nem forog veszélyben. A hatóságok minden óvintézkedést megtettek. (M. T. I.)

Vasuti szerencsétlenség.

Brüsszel, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Brüsszel közelében egy személyvonat több kocsija kisiklott és összetört. A kisiklás folytán 7 utas súlyosan megsebesült.

KOZGAZDASAG.

Keresztény Ruha-Szövetkezet. Ilyen czímmel Budapest több előkelősége új szövetkezetet alakított. A felhívásban a következőket mondják:

A közakaratra engedve; egy égető kérdést oldottunk meg, midőn megalakítottuk a „Keresztény Ruha-Szövetkezet”-et, melynek kitűzött célja tömörüléssel és összetartással eszközöket teremteni ahhoz, hogy:

1. megbízható beszerzési forrása legyen egy minőség, mint ár tekintetében minden vásárló szövetkezeti tagnak.

2. a szövetkezet tagjainak csekély és elvisehető részletfizetés mellett szolgálhasson áruval, miután lesznek tagjainak, kik társadalmi kötelezettségüknek a ruházkodás terén, készpénzfizetés mellett csak a legnagyobb áldozatok árán képesek megfelelni.

A „Keresztény Ruha-Szövetkezet” ellátja tagjait minden szükségességgel, kiszolgált férfit, nőt, gyermek- és felső-ruhát úgy keszen, mint mérték után; fehéreneműt különféle minőség-

ben: czipőt, kalapot, vászont, kartont, szövetet, posztót, selymet, ágyneműt, szőnyeget, varrógépet, női confectiont, világi és egyházi egyenruhákat, zseb-fali-órát és butorneműt. Tehát egy-egy család összes szükségletét ezen szövetkezetnél beszerezheti, mi által a részletfizetésre vásárló — tekintetbe véve a cikkek komplikálását — abba a kedvező helyzetbe jut, hogy ellentétben a mostani állapottal, a midőn a czipész, a szabó, a butorkereskedő, a fehérenemű-árus, egyaránt és egymásra való tekintet nélkül követeli a fizetést; részletfizetését, a mely nálunk ezen össz-summával nem is hasonlítható össze, könnyen és egy helyen törleszhetni.

Nem szólva azon szolgáltatásról, melyet elérni igyekszünk azon különbségek kiegyenlítésével, mely az anyagilag gondtalanul élő és a szegény embert elválasztja és mely különbség a ruházkodás terén a szegény embert a legkiméletlenebb zszora örvényébe sodorja, tehát szociális szolgáltatásról: utalunk arra is, hogy szövetkezetünk alapszabályaiban kitűzött további célját a hazai ipar pártolása képezi s így tagjainak egyúttal a most mind erősebben felhangzó ezen fontos nemzetgazdasági küzdelem elsőrendű tényezőivé lesznek.

Szövetkezetünk a keresztény felebaráti szeretet megdönthetetlen alapján állva, felveszi a küzdelmet a kizsákmányolás s a társadalom kizsákmányolására irányuló egyesülés ellen s mert a küzdelem nehéz, de csak a keresztény társadalom javára vezethet, felkérünk minden Keresztény Polgárt, hogy e minden ízében humánis eszme zászlaja alá mennél számosabban tömörüljenek és szövetkezetünkbe tagul belépjenek.

Egy üzletrész 40 korona, a mely vagy egyszerűre, vagy havi 4 koronás részletekben törleszthető. Megnyílik november hóban.

A vállalat élén állanak: n. **Terstyánszky** Kálmán, gyógyszerész, ig. tag alelnök. **Violet** Ottó, ig. tag. vezérigazgató. **Mozgay** Sándor, Hattyu gőzmosó, igazgatója, ig. tag. **Horváth** István, hangszorgyáros, ig. tag. Dr. **Lörenthey** Imre, egyetemi m. tanár, ig. tag. **Mersich** Jenő, nyug. kir. jbiró, ig. tag. **Fialovits** Lajos, butorgyáros, ig. tag. Dr. **Zlinszky** János, ügyvéd ig. tag, **Schmiedt** Ferencz, káplán és lapszerkesztő, ig. tag. **Nyilvay** György, keresk. miniszteri számvizsgáló, felügyelő-bizotts. tag. **Város** V. Nándor, keresk. miniszteri számtiszt, felügyelő-bizotts. póttag. **Wachtel** Károly, m. á. v. felügyelő, felügyelő-bizotts. tag. **Forró** Imre, földm. miniszteri irodatiszt, felügyelő-bizotts. tag. **Weisz** József, m. á. v. ellenőr, felügyelő-bizottsági tag. **Dushek** József, áll. hivatalnok, felügyelő-bizotts. póttag.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A „Tiszántul” eredeti távirata. —

Határudók.

Budapest, nov. 16.

Buza októberre	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	7.65
Tengeri	—	—	—	5.08
Rozs ápr.	—	—	—	7.21
Zab ápr.	—	—	—	5.61
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—

Értéktőzsde

Budapest, nov. 16.

Osztrák hitel	—	—	—	660.50
Magyar hitel	—	—	—	668.50
Allamvasut	—	—	—	657.—
Rimamurányi	—	—	—	483.50
Magyar jelzálog	—	—	—	486.—
Salgótarjáni	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 16-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	96.05
Magyar koronajárdék	—	—	—	90.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1%	—	—	—	99.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,1%	—	—	—	99.25
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	98.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	91.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	98.40
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	—	—	—	92.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	—	—	—	164.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	141.—
Osztrák járdék papírban	—	—	—	97.85
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	97.65
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	95.50
Osztrák korona járdék	—	—	—	98.25
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	183.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	16.90
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	670

Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	669.—
Párizsi vista	—	—	—	95.85
20 frankos arany (Napoleon'or)	—	—	—	19.21
Németbirodalmi márka	—	—	—	117.60
London vista	—	—	—	240.55
20 márkás arany	—	—	—	28.51

A szociális szövetkezetek

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 34.

Idénybérlet 32 sz.

Nagyváradon, szombaton, 1900. nov. 17-én Jáfet tizenkét felesége.

Uj operette.

S Z E M É L Y E K :

Péterson Jáfet, gazdag gyáros	Nyáray Antal
Deborach Jáfet felesége	Benkő Jolán
Arabella	Forrai Ferike
Klári	L. Halász Anna
Beátrix	D. Tóth Erzsé
Rebeka	E. Egyed Margit
Zina	Egyed Lenke
Marie	Szilágyi Dezsőné
Elize No 1	K. Biró Anna
Elize No 2	Kéry Jolán
Betti	K. Komáromy E.
Dorottya	Delinné
Adeline	B. Horváth Irma
Divaló, rendőrbiztos	Szilágyi Dezső

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászkék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., középső 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vásár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látások a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap, nov. 18-án:

délután 3 órakor fél helyárrakkal

A TÓT LEÁNY.

Szinmű.

Este 7 órakor, rendes helyárrakkal

MAGDOLNA.

Szinmű.

Italmérők és vendéglősök figyelmébe!

Legjobb minőségű uradalmi
egészen friss süretelelésű
édes must
fojtatlan állapotban
ismételadónak fogyasztási adó nélkül
21 forintban számítva
kapható

Füchsl Testvérek

bornagykereskedő cégégnél

Nagyváradon,

Kossuth Lajos-utca 15. sz.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.							
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.	
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	Jegenye >	—	—	7 59	†1 14	7 16	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 54	12 20	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	7 29	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	4 56	9 27	11 19	Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	Élesd >	5 54	†7 59	10 25	†3 15	9 49	†1 48	Érmihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	8 02
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	†3 28	10 07	2 01	Debreczen >	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01
Sáp >	—	2 27	†5 48	12 24	—	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	Nagyvárad érk.	7 11	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31		V. v.	V. v.	<th>V. v.</th> <th>V. v.</th> <th> </th>	V. v.	V. v.	
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	Debreczen i.	9 35	4 31		Nagy-Léta-	5 25	1 05
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	Sáránd >	10 18	5 16		Vértés ind.	—	—
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—	H.-Bagos >	10 28	5 26		M.-Pályi >	5 47	1 30
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Mező-Keresztes >	3 12	—	12 05	—	11 37	—	H.-Pályi >	10 45	5 48		H.-Pályi >	6 03	1 48
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—	M.-Pályi >	10 57	5 59		H.-Bagos >	6 18	2 05
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	B.-Ujfalu >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	N.-Léta-	—	—		Sáránd >	6 40	2 29
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	Sáp >	4 39	†9 38	12 47	—	12 25	—	Vértés érk.	11 16	6 18		Debreczen é.	7 18	3 13
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	Sáránd—Derecske.						
Élesd >	†1 02	4 56	†7 28	3 21	†3 04	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03		Sz. v.	Sz. v.	<th>Sz. v.</th> <th>Sz. v.</th> <th> </th>	Sz. v.	Sz. v.	
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	Szolnok >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	Sáránd ind.	10 33	5 26		Derecske ind.	6 00	1 49
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	Derecske érk.	10 42	5 45		Sáránd érk.	6 20	2 09
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	Derecske—Sáránd.						
Jegenye >	15	7 49	†9 33	†6 01	—	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	Sáránd ind.	10 33	5 26		Derecske ind.	6 00	1 49
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 46	7 10	7 50	Derecske érk.	10 42	5 45		Sáránd érk.	6 20	2 09

Nagyvárad—Szege

Szeged—Nagyvárad.

Nagyvárad—Arad.

Arad—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	12 31	10 54
Less >	10 48	5 01	7 40	Oroszáza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	—	2 33	5 26
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Szalonta >	11 26	6 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56
Kötegyán >	11 46	†6 05	9 15	Kötegyán >	7 57	3 39	6 10	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegy >	7 56	3 39	6 10
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalón >	8 23	4 10	6 47
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Gyula >	12 21	7 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Gyapju >	—	4 42	7 21
Oroszáza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 —	8 56
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16	Kétegyháza >	2 54	8 45	5 03	Ósi >	9 21	5 19	8 11
Szeged >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31	Arad érk.	3 55	48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 39

Nagyvárad—Belényes—Vaskó

Vaskó—Belényes—Nagyvárad.

Nagyvárad—Érmihályfalva.

Érmihályfalva—Nagyvárad.

	Tv. sz. sz.	Sz. v.		Sz. v.	Tv. sz. sz.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.			
Nagyvárad ind.	5 35	2 40	Vaskó ind.	4 —	2 55	Nagyvárad ind.	4 15	†4 —	Érmihályfalva ind.	6 10	5 20			
V.-Velence >	5 47	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 12	3 08	B.-Püspöki >	4 30	7 10	Érselind >	6 40	6 —			
Félic-Fürdő >	6 11	3 13	Szudrics >	4 39	3 37	Bihar >	4 50	7 36	Székelyhid >	7 10	6 48			
Kardó >	6 26	3 27	Belényes >	5 07	4 16	Paptamási >	5 14	8 05	Nagykőgy >	7 22	7 02			
Nyárló >	7 07	4 07	Sonkolyos >	†5 28	†4 39	Gyapoly >	5 27	8 21	B.-Dioszeg >	7 35	7 22			
Magyar-Gyepes >	7 19	4 18	Belényes-Ujlak >	†5 40	†4 51	B.-Dioszeg >	5 43	8 44	Gyapoly >	7 50	7 40			
Tasádfő >	7 34	4 32	Borz >	5 49	5 01	Nagykőgy >	5 55	8 59	Paptamási >	8 11	8 08			
Drág-Cséke >	7 55	4 46	Sólyom >	6 05	5 22	Székelyhid >	6 24	9 32	Bihar >	8 29	8 33			
Magyar-Cséke >	8 12	†5 01	Gyanta >	6 26	†5 43	Erselind >	6 45	10 —	B.-Püspöki >	8 52	8 58			
Dusesd >	8 25	†5 13	Hollód >	6 40	6 —	Érmihályfalva érk.	7 15	10 36	Nagyvárad >	9 06	9 15			
Szombatság-Rogoz >	9 02	5 47	Szombatság-Rogoz >	†7 01	6 29	Szombatság—Rogoz—Dobrest.								
Hollód >	9 15	5 59	Dusesd >	†7 25	†6 55		V. v.	Tv. sz. sz.	Dobrest—Rogoz—Szombatság.					
Gyanta >	9 29	6 12	Magyar-Cséke >	7 37	7 08	Szombatság-Rogoz ind.	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 06	4 22			
Sólyom >	9 55	6 36	Drág-Cséke >	7 56	7 33	Nánhegyes ind.	†9 36	†7 01	Nánhegyes ind.	†6 16	†4 32			
Borz >	†10 10	†6 50	Tasádfő >	8 10	†7 47	Dobrest >	9 46	7 11	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56			
Belényes-Ujlak >	10 22	7 01	Magyar-Gyepes >	8 24	8 02	Székelyhid—Margita—Sz.-Somlyó.								
Sonkolyos >	†10 35	†7 13	Nyárló >	8 34	8 13		V. v.	Sz. v.	Sz.-Somlyó—Margita—Székelyhid.					
Belényes >	11 21	7 47	Kardó >	8 57	†8 36	Székelyhid ind.	9 22	6 30	Szilágy-Somlyó ind.	3 20	2 —			
Szudrics >	11 44	8 09	Félic-Fürdő >	9 10	†8 49	A.-Keresztur >	10 06	7 12	Sz.-Nagyfalu ind.	3 45	2 27			
Lunka-Rézbánya >	12 13	†8 34	V.-Velence >	9 31	9 10	V.-Ábrány >	10 20	7 25	Ipp >	4 02	2 45			
Vaskó >	12 29	8 49	Nagyvárad érk.	9 41	9 21	Monos-Petri >	10 31	7 35	Széplak >	4 37	3 22			

Nagyvárad—Dévaványa—Gyoma.

Gyoma—Dévaványa—Nagyvárad.

Vésztő—Kötegyán—Hollód.

Hollód—Kötegyán—Vésztő.

	V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.
Nagyvárad ind.	5 50	2 —	Gyoma ind.	3 40	2 30	Vésztő ind.	4 45	5 27	Hollód ind.	4 35	12 05
Ósi >	6 09	2 14	Ózed >	4 07	2 54	Okány >	5 07	5 49	Mocsár-Gyanta >	4 46	12 17
Uj-Palota >	6 24	2 29	Déva-Ványa >	4 37	3 26	Gyanta >	5 23	6 07	Rippa >	5 02	12 39
Gyires >	6 41	2 42	Kéthalom >	4 54	3 43	Sarkad-Keresztur >	5 36	6 18	Tenke >	5 24	1 17
Körösszeg >	7 02	3 01	Körös-Ladány >	5 13	4 06	Métkerek >	5 52	6 36	Fekete-Tót >	5 44	1 39
Szakál >	7 39	3 31	Szeghalom >	5 40	4 38	Kötegyán >	6 —	6 45	Fekete-Bátor >	6 06	2 07
Nagy-Tóti >	7 55	3 47	Vésztő >	6 12	5 22	Kötegyán ind.	6 16	6 57	Árpád >	6 16	2 18
Komád >	8 25	3 59	Kót >	6 38	5 52	Pósa >	6 29	7 12	Erdő-Gyarak >	6 25	2 28
Iráz >	8 42	4 16	Iráz >	6 52	6 07	Ilye >	6 48	7 24	Csegöd >	6 34	2 38
Kót >	9 19	4 39	Komádi >	7 10	6 38	Csegöd >	7 02	7 39	Ilye >	6 57	2 58
Vésztői >	9 44	5 10	Nagy-Tóti >	7 22	6 50	Erdő-Gyarak >	7 12	7 49	Pósa >	7 07	3 09
Szeghalom >	10 34	5 55	Szakál >	7 48	7 23	Árpád >	7 21	7 59	Kötegyán >	7 19	3 22
Körös-Ladány >	11 —	6 12	Körösszeg >	8 11	7 47	Fekete-Bátor >	7 39	8 20	Kötegyán ind.	8 06	3 42
Kéthalom >	11 18	6 30	Gyires >	8 33	8 12	Fekete-Tót >	7 52	8 35	Métkerek >	8 15	3 52
Déva-Ványa >	12 03	6 55	Uj-Palota >	8 47	8 27	Tenke >	8 15	9 03	Sarkad-Keresztur >	8 33	4 12
Ózed >	12 21	7 15	Ósi >	9 03	8 46	Rippa >	8 39	9 32	Gyanta >	8 43	4 23
Gyoma >	12 45	7 39	Nagyvárad érk.	9 20	9 05	Mocsár-Gyanta >	8 51	9 45	Okány >		